

CÂY DẦU TẦM

TRONG CÓN LỘC CƠ CHẾ THỊ TRƯỜNG

PHAN VAN HIỂN

Cử nhân kinh tế

Về lại Lâm Đồng những ngày cuối năm 1993, cảnh để lại trong tôi rõ nhất là cây dầu tầm đang úa vàng trong gió cao nguyên. Những đồi dầu ngút mắt, hoang vắng, chỉ lác đác đó đây vài người đang cần mẫn hái dầu.

Bốn năm về trước, cây dầu tầm bắt đầu phát triển mạnh ở xứ này cho đến năm 1991 là thời hoàng kim của nó. Với giá kén ngày một tăng kéo theo sự đầu tư lớn trong nhân dân vào đây với tốc độ chóng mặt, những vùng đồi núi xưa kia chỉ trồng đậu, trồng bắp được một mùa thì nay cũng được thay bằng một màu xanh duy nhất của dầu tầm.

Với người dân, nghề trồng dầu nuôi tầm là nghề truyền thống. Chi phí để trồng dầu nuôi tầm thì lại thấp so với những nghề khác, chỉ cần có khoảng một ngàn mét vuông đất trở lên, vào đầu mùa mưa bắt đầu trồng thì 6 tháng sau đã có lá dầu cho tầm ăn. Dụng cụ nuôi tầm cũng đơn giản chỉ cần khoảng vài chục nông né, một gian buồng hay có thể nuôi ngay trong nhà ở cũng được. Về lao động có thể sử dụng được hầu hết lao động trong gia đình và đặc biệt thích hợp cho phụ nữ vì nó đòi hỏi sự chăm chỉ cần mẫn. Khí hậu vùng cao nguyên Lâm Đồng khá thích hợp cho cây dầu và con tầm phát triển tốt.

Nghề trồng dầu nuôi tầm sử dụng được rất nhiều lao động khác nhau; từ trồng dầu, chăm sóc, hái lá cho tầm đến dịch vụ kỹ thuật và trứng tầm, thị trường kén và kéo tơ. Việc sử dụng nhiều lao động khác nhau đã thích hợp với điều kiện nông thôn.

Để phát triển được một diện tích lần quy mô như ngày nay Liên hiệp xí nghiệp dầu tầm tơ VN đã có những cuộc hội thảo phổ biến nghề trồng dầu nuôi tầm ở khắp nơi và thu mua kén với giá cao nên thu hút một lực lượng lớn sự đầu tư của nhân dân. Từ đó dầu

tầm phát triển nhanh chóng bằng sự lấn chiếm không những đồi núi và vườn đồi quảng canh mà cả cây lưu niên như cà phê cũng có một số phải hy sinh cho cuộc "cách mạng" dầu tầm.

Thời kỳ đầu tiên và cho đến khi dầu tầm phát triển đến cực thịnh người dân nuôi tầm lại trứng đậm ít bị dịch bệnh. Giá cả kén tầm cao từ 30.000 đ/kg trở lên, với một chân ruộng chừng 0,3 ha nuôi mỗi tháng được 40-60 kg kén, đã có doanh thu 1,2-1,8 triệu nếu trừ chi phí rồi cũng còn hơn 1 triệu, hơn hẳn các cây trồng và các nghề khác. Hãy nghe một người dân nuôi tầm tâm sự "Vào đầu năm 1991 gia đình tôi có 1,2 ha đất trồng dầu, mỗi tháng nuôi được 3 hộp tầm (đơn vị tính cho 20 gam trứng tầm) mỗi hộp được 50-60 kg kén, đã có doanh thu 30.000 đ/kg trở lên. Đến cuối năm 1991 ngoài nợ cũ trang trải hết, chúng tôi dành hẳn 30 triệu (khoảng 6 cây vàng) để xây nhà"

Năm ấy không chỉ riêng nhà này mà hầu như nhà nào nuôi tầm vào dịp đó cũng giàu lên nhanh chóng. Nghề nuôi tầm đã vực dậy biết bao gia đình từ khốn khổ trở nên giàu có. Họ cho đó là một năm thắng lợi của cả vùng cao nguyên. Theo thống kê riêng huyện Lâm Hà trong năm 1993 dự kiến trồng mới 1000 ha, đến đầu tháng 9/93 đã trồng được 500 ha nâng tổng diện tích dầu tầm toàn huyện lên 2700 ha với tổng sản lượng kén là 800 tấn (ước tính) doanh thu có thể lên đến hàng chục tỷ đồng. Với các kế hoạch trồng mới của nhân dân, một số xí nghiệp dầu tầm đỡ đầu nhân dân bằng các kế hoạch vay vốn quý quốc gia giải quyết việc làm để cho nhân dân vay lại như xí nghiệp dầu tầm Lộc Nam cho 319 hộ vay 720 triệu để trồng mới 360 ha dầu.

Hiện nay, giá tơ, giá kén liên tục giảm, giá kén trong năm 1992 còn 15-20 ngàn đ/kg cho đến tháng 1.1994

chỉ còn 11-13 ngàn đ/kg. Tệ hại hơn nữa bệnh tầm nay lại phát triển mạnh mẽ hơn bao giờ hết. Cũng gia đình trên tâm sự: "Năm 1993 nuôi tầm bị thất bại không chỉ do giá tầm có lúc xuống dưới 10.000 đ/kg mà đã 3 tháng qua nhà tôi đổ 9 hộp tầm cho cả vi bị bệnh do cả thời tiết lẫn chất lượng trứng, không chỉ riêng nhà tôi mà bà con lối xóm cũng liên tục thất bại, còn vài nhà thỉnh thoảng được một lứa mà thôi, bà con đã bắt đầu phá dầu để trồng cây khác rồi đấy, có một số nhà đã bắt đầu thiếu ăn, lá dầu không ai hái cả vì sợ thất bại nên rụng đầy gốc".

Chuyện thật đáng buồn là khi cả 5 nhà máy ương tơ tự động khánh thành với chi phí hàng mấy triệu đô-la thì giá kén, tơ lại hạ, chưa kể nhiều nhà máy cơ khí và hàng trăm gia đình ương tơ gia công ngày làm, ngày nghỉ.

Nhu cầu tơ tầm trên thế giới rất cao theo đánh giá của Liên hiệp dầu tầm tơ, nhưng tình hình hiện nay không có vẻ gì là sáng sủa trong khi có nhận định "đến tháng 3.1994 giá tơ bắt đầu tăng trở lại". Liệu khi đó nhân dân có đủ sẵn sàng lá dầu để chăm sóc con tầm hay không? Con tầm hiện nay bị bệnh ở nhiều nơi cũng chưa có ai lo lắng tìm nguyên nhân để khắc phục, có người bảo tại trứng tầm Trung Quốc không đảm bảo chất lượng, nhưng quản lý đầu vào của trứng để giảm thiệt hại cũng chưa có biện pháp. Hiện nay, Trung Quốc vẫn là nước đầu thế giới về tơ lụa, ở họ điều kiện khí hậu thuận lợi cho sự phát triển của con tầm hơn bên ta do đó chi phí sản xuất của họ cũng rất hạ nên khả năng cạnh cự với thị trường hiện tại cũng cao hơn.

Người dân nuôi tầm trong nước nói chung đang phân vân giữa hai con đường hoặc là tiếp tục chịu đựng chờ giá lên hoặc phá bỏ cây dầu để trồng loại cây khác, trong từng điều kiện của mỗi nhà mà hành động.

Theo tôi nên có những thông tin dự báo giá cả của tơ thế giới một cách khoa học để thông báo cho bà con yên tâm, củng cố niềm tin trong lúc chờ đợi qua "con sóng gió", việc phát hiện bệnh kịp thời giúp người dân đỡ tổn bao nhiêu tiền của, công sức. Ngoài ra cần bàn về chính sách trợ giá để họ yên tâm sản xuất là việc nên làm của Liên hiệp dầu tầm và cũng là nhiệm vụ chung của Nhà nước nhằm củng cố, giữ gìn và phát triển mặt hàng xuất khẩu phù hợp với nhu cầu lao động hiện tại, đem về ngoại tệ mạnh để cân bằng cán cân mậu dịch xuất nhập khẩu hiện nay. Một vấn đề đáng quan tâm nữa liên quan đến các dự án phát triển dầu tầm nhờ vay vốn quý quốc gia để giải quyết việc làm. Nếu cứ bấp bênh như hiện nay, việc thu hồi đủ vốn là điều không thể thực hiện được.

Mong rằng ngành dầu tầm năm 1994 sẽ đem đến cho mọi nhà sự yên tâm phần khởi ♣

PHÁT TRIỂN KINH TẾ 19